

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

Філологічний факультет
Кафедра румунської та класичної філології

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ЛАТИНСЬКА МОВА

Обов'язкова дисципліна

Освітньо-професійна програма "Українська мова і література"
(назва програми)

Спеціальність 035 Філологія
(код, назва)

Галузь знань 03 "Гуманітарні науки"
(шифр, назва)

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

Факультет філологічний
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

Розробники:	к.філол. н., доцент Загайська Галина Михайлівна к.філол. н., доцент Чакал Інса Степанівна к.філол. н., доцент Любімова Оксана Василівна
Профайл викладачів	http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=225
Контактний телефон викладачів	0372-58-48-34
E-mail викладачів	g.zagaiska@chnu.edu.ua inesa.chakal@gmail.com o.liubimova@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=880
Консультації	Консультації проводяться щопонеділка та щосереди (14.30–16.00); онлайн консультації – за попередньою домовленістю.

<p align="center">1. Анотація дисципліни</p>
<p>Курс латинської мови передбачає засвоєння студентами нормативної граматики, оволодіння уміннями і навичками читання, письма, граматичного аналізу і перекладу латинських текстів; формування знань про структуру латинської мови та її лексичний склад, місце у генеалогічній і типологічній класифікації індоєвропейських мов; вміння грамотно вживати лінгвістичну термінологію латинського походження, розуміти міжнародну наукову термінологію, створену на ґрунті греко-латинських елементів, шляхи проникнення латинських лексем у сучасні європейські мови; аналізувати мовний матеріал з точки зору словотворчих та етимологічних характеристик лексичних одиниць; використовувати в усному і писемному мовленні латинські крилаті вислови і паремії; виробити культуру філологічного аналізу першоджерела, написаного нерідною мовою. Вивчення латинської мови має полегшити засвоєння європейських мов та поглибити розуміння рідної мови.</p> <p>У вивченні латинської філологічної фразеології виявляються міжпредметні зв'язки курсів „Латинська мова” з дисциплінами „Українська мова”, „Англійська мова”, „Німецька мова”, „Французька мова”, „Вступ до романської філології”, „Історія зарубіжної літератури”, „Легенди та міфи стародавнього світу”, „Порівняльна граматики романських мов”, „Історія англійської мови”, „Теорія літератури” та ін.</p>
<p align="center">2. Мета навчальної дисципліни</p>
<p>Мета викладання дисципліни „Латинська мова” – підготовка майбутніх філологів на основі знання латинської мови до поглибленого вивчення курсів сучасних європейських мов, античної і середньовічної літератури, мовознавства, історичної граматики індоєвропейських мов. Курс вивчення латинської мови передбачає оволодіння студентами граматики латинської мови і певного мінімуму латинських слів, продуктивних для лексичного фонду латинської мови, з'ясування ролі латинської мови в процесі формування сучасних романських і германських мов у галузі їх граматики і словникового складу; вироблення навичок читання та перекладу зі словником адаптованих та оригінальних текстів античних авторів; засвоєння міжнародної лінгвістичної термінології; вміння розуміти та пояснювати мовні явища, усвідомлювати механізми, що ведуть до збагачення словникового складу мови; ознайомлення з історією та культурою античного світу зокрема з відомими висловами римських авторів, які мали великий вплив на розвиток європейської культури та її важливі періоди (Середні віки, Відродження, Класицизм, Просвітництво); з'ясування місця латинської мови в історії світової культури.</p> <p>Мета курсу полягає не лише у безпосередньому накопичуванні знань, а й у формуванні навиків самостійно ці знання шукати і вміло користуватися ними в практичній професійній діяльності.</p>
<p align="center">3. Завдання</p>
<p>Досягненню поставленої мети сприяє вирішення таких завдань:</p> <ul style="list-style-type: none"> ► дати студентам систему теоретичних знань з фонетики, морфології, синтаксису, словотворення латинської мови; ► сформувати знання про граматичні категорії іменника, прикметника, числівника, займенника, дієслова; ► подати лексичний мінімум (бл. 300 кореневих слів), що дозволить студентів-філологу читати зі словником латинські тексти, перекладати їх рідною мовою; ► забезпечити студентів уміннями відтворювати парадигму самостійних частин мови, визначати граматичні форми в контексті та поза контекстом; ► сформувати у студентів уміння читати, перекладати латинські тексти, в яких використано елементи історії античного світу; ► запропонувати студентам 95 латинських крилатих висловів з відповідниками в українській та англійській мовах, вірші, молитви латинською мовою.
<p align="center">4. Результати навчання (компетентності)</p>
<p><i>У результаті вивчення курсу «Латинська мова» студенти зможуть набути:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення

суспільства.

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність використовувати знання мови в професійній діяльності.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність вільно оперувати філологічною термінологією для розв'язання професійних завдань.

– Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

– Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

- Уміння на основі вивчених фонетичних та орфоепічних правил читати латиномовні тексти.
- Уміння фонетично правильно відтворювати засвоєні напам'ять фрагменти оригінальних віршованих і прозових латинських текстів, основні християнські молитви, прислів'я і приказки.
- Здатність використовувати у фаховій комунікації лінгвістичні та літературознавчі терміни латинського походження; розуміти міжнародну наукову термінологію, створену на ґрунті греко-латинських елементів, шляхи проникнення латинських лексем у сучасні європейські мови; ситуативно правильно вживати стійкі латинські словосполучення публіцистичного і наукового стилю.
- Здатність відтворювати парадигми самостійних частин мови, визначати граматичні значення форм, функціональну семантику іменних та дієслівних форм, застосовувати теоретичні знання для аналізу та інтерпретації латиномовних писемних джерел, виявляти в латинських текстах синтаксичні конструкції; аналізувати мовний матеріал з точки зору словотворчих характеристик лексичних одиниць; порівнювати граматичні явища латинської та іноземної мови, яку вивчає студент.
- Здатність розуміти та пояснювати мовні явища, осмислювати процеси взаємодії соціальних та мовних факторів, усвідомлювати механізми, що ведуть до збагачення словникового складу, шляхом порівняння засобів передачі змісту в різних мовах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

- основні віхи історії латинської мови та її значення для філології;
- правила латинського читання і вимови; наголос, довготу і короткість складів;
- відмінкові закінчення іменників усіх відмін;
- відмінювання прикметників I-II та III відмін;
- розряди займенників;
- історичний розвиток латинської наукової термінології;
- базові фонетичні, морфологічні, синтаксичні особливості латинської мови;
- найуживаніші латинські наукові терміни;
- латинські прислів'я і крилаті вислови.

Вміти:

- читати латинською мовою, правильно розставляючи наголоси в словах;
- розбирати та аналізувати структуру словосполучень, які представляють собою найважливіші філологічні терміни;
- аналізувати особливості словотвірної структури філологічних термінів;
- відмінювати іменники I-V відмін;
- узгоджувати прикметники з іменниками та відмінювати їх;
- утворювати ступені порівняння прикметників;
- відмінювати дієслова різних дієвідмін у теперішньому, минулому та майбутньому часі дійсного та умовного способу в активному та пасивному стані;
- розуміти значення словотворчих елементів – латинських та грецьких коренів, префіксів, суфіксів, етимології терміна;
- читати, аналізувати й перекладати (зі словником) адаптовані латинські тексти, а також оригінальні твори.

5. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1-й	II	4	120		75			40	5	залік
Заочна	1-й	II	4	120		18			102		залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Фонетика і морфологія латинської мови												
Тема 1. Відомості про латинську мову та її місце в індоєвропейській сім'ї мов	3		2			1	2					2
Тема 2. Латинський алфавіт. Наголос	3		2			1	3		1			2
Тема 3. Іменники першої відміни	3		2			1	3		1			2
Тема 4. Прийменники	1					1	2					2
Тема 5. Дієслово. Теперішній час дійсного способу активного стану. Наказовий спосіб	5		4			1	3		1			2
Тема 6. Іменники другої відміни. Прикметники першої-другої відміни	3		2			1	5		1			4
Тема 7. Займенники	1					1	2					2
Тема 8. Минулий час недоконаного виду і майбутній перший час дійсного способу активного стану	5		4			1	5		1			4
Тема 9. Пасивний стан часів системи інфекта	3		2			1	5		1			4
Тема 10. Іменники третьої відміни	6		4		1	1	5		1			4

Тема 11. Прикметники третьої відміни	3		2			1	5		1			4
Тема 12. Четверта та п'ята відміни іменників	3		2			1	2					2
Тема 13. Ступені порівняння прикметників	6		4			2	4					4
Тема 14. Дієприкметники	3		2			1	2					2
Тема 15. Числівники	1					1	2					2
Тема 16. Часи системи перфекта активного стану	6		4			2	5		1			4
Тема 17. Часи системи перфекта пасивного стану	5		2		1	2	5		1			4
Тема 18. Систематизація та узагальнення. Модульна контрольна робота № 1	2		2									
Разом за змістовим модулем 1	62		40		2	20	60		10			50
Змістовий модуль 2. Синтаксис латинської мови												
Тема 1. Дієслівні форми (герундій, герундив, супін)	5		3			2	6					6
Тема 2. Інфінітивні синтаксичні звороти	9		4		1	4	6					6
Тема 3. Орудний незалежний (самостійний)	6		4			2	6					6
Тема 4. Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова	5		3			2	6					6
Тема 5. Вживання кон'юнктива у незалежних реченнях	6		4			2	8		4			4
Тема 6. Вживання часів та способів у складнопідрядних реченнях	8		5		1	2	12		4			8
Тема 7. Складнопідрядні речення, що вводяться сполучником <i>sit</i>	6		4			2	6					6
Тема 8. Підрядні умовні речення	6		4			2	4					4
Тема 9. Античне віршування	5		2		1	2	6					6
Тема 10. Систематизація та узагальнення. Модульна контрольна робота № 2	2		2									
Разом за змістовим модулем 2	58		35		3	20	60		8			52
Усього годин	120		75		5	40	120		18			102

5.3. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1	
	Змістовий модуль 1. Фонетика і морфологія латинської мови	
1	Відомості про латинську мову та її місце в індоєвропейській сім'ї мов. Періодизація історії латинської мови. Пам'ятки римської писемності. Народно-розмовна латинська мова (<i>sermo vulgaris</i>) як джерело романських мов. Середньовічна латина як продовження письмової латинської мови. Доля латинської літературної мови після падіння Західної Римської імперії і її роль в історії європейської світової культури. Використання латинської мови у творчості вагантів, письменників пізнього Середньовіччя, Відродження, гуманістів XV-XVI ст. Латинська мова і Новий час. Латинська мова і Україна. Значення латинської мови для формування лінгвістичної та літературознавчої термінології.	2
2	Латинський алфавіт. Наголос. Латинський алфавіт і його походження. Вимова голосних звуків. Дифтонги і диграфи. Вимова приголосних звуків. Буквосполучення з <i>h</i> . Сполучення приголосних. Поділ слів на склади. Довгота та короткість складів. Основне правило наголосу. Правила довготи другого складу від кінця слова. Правила короткості другого складу від кінця слова.	2
3	Іменники першої відміни. Граматичні категорії іменників: рід (<i>genus</i>), число (<i>numerus</i>), відмінок (<i>casus</i>), відміна (<i>declinatio</i>). Перша відміна іменників (<i>declinatio prima</i>). Основа і рід іменників I відміни. Винятки з правил про рід. Парадигми відмінювання іменників I відміни.	2
4	Дієслово. Теперішній час дійсного способу активного стану. Частиномовний склад латинської мови. Граматичні категорії латинського дієслова: особа (<i>persona</i>), число (<i>numerus</i>), час (<i>tempus</i>), стан (<i>genus</i>), спосіб (<i>modus</i>). Розподіл дієслів на чотири дієвідміни. Утворення теперішнього часу дійсного способу активного стану. Парадигми відмінювання дієслів I-IV дієвідмін у <i>praesens indicativi activi</i> . Відмінювання дієслова <i>esse</i> (бути) у теперішньому часі. Утворення наказового способу теперішнього часу для дієслів I-IV дієвідмін. Вираження заперечення у наказовому способі. Наказовий спосіб дієслова <i>esse</i> .	4
5	Іменники другої відміни. Прикметники першої-другої відміни. Загальна характеристика іменників другої відміни (<i>declinatio secunda</i>). Рід іменників II відміни. Винятки з правил про рід. Парадигми відмінювання іменників II відміни. Граматичні категорії прикметника. Розподіл прикметників за трьома типами відмін іменників. Прикметники першої і другої відміни на <i>-us</i> , <i>-a</i> , <i>-um</i> та <i>-er</i> , <i>-a</i> , <i>-um</i> . Зразки відмінювання прикметників першої і другої відміни. Способи узгодження іменників із прикметниками першої і другої відміни. Зразки відмінювання словосполучень чоловічого, жіночого та середнього родів.	2
6	Минулий час недоконаного виду і майбутній перший час дійсного способу активного стану. <i>Imperfectum indicativi activi</i> . Утворення	4

	минулого часу недоконаного виду дійсного способу активного стану для дієслів I-IV дієвідмін. Відмінювання допоміжного дієслова <i>esse</i> (бути) в <i>imperfectum indicatīvi</i> . <i>Futurum I indicatīvi activi</i> . Утворення майбутнього часу (першого) дійсного способу активного стану та відмінювання дієслів I-IV дієвідмін. Відмінювання допоміжного дієслова <i>esse</i> (бути) у <i>futūrum I (primum) indicatīvi</i> . Наказовий спосіб майбутнього часу.	
7	Пасивний стан часів системи інфекта. Утворення пасивного стану часів системи інфекта. Теперішній час дійсного способу пасивного стану. Минулий час недоконаного виду дійсного способу пасивного стану. Майбутній перший час дійсного способу пасивного стану. Неозначена форма теперішнього часу пасивного стану. Спосіб утворення пасивної конструкції в латинській мові. Порядок слів у реченні.	2
8	Іменники третьої відміни. Характеристика іменників III відміни (<i>declinatio tertia</i>). Поділ на групи (типи): <i>classis consōnans</i> (приголосний тип), <i>classis vocālis</i> (голосний тип), <i>classis mixta</i> (мішаний тип). Парадигми відмінювання трьох типів іменників III відміни. Рід іменників. Винятки з правил про рід. Особливості відмінювання деяких іменників III відміни (<i>vis, bos, Iuppīter</i>).	4
9	Прикметники третьої відміни. Прикметники з трьома родовими закінченнями на <i>-er</i> (m), <i>-is</i> (f), <i>-e</i> (n). Прикметники з двома родовими закінченнями на <i>-is</i> (m,f), <i>-e</i> (n). Прикметники з одним родовим закінченням (<i>-r, -s, -x</i>), спільним для трьох родів. Парадигми відмінювання прикметників III відміни. Узгодження прикметників з іменниками та відмінювання словосполучень у всіх родах.	2
10	Четверта та п'ята відміни іменників. Характеристика іменників четвертої відміни (<i>declinatio quarta</i>). Утворення іменників від основи супіна. Парадигми відмінювання. Винятки з правил про рід. Змішування основ на <i>-o-</i> та на <i>-u-</i> (<i>domus</i>). П'ята відміна іменників (<i>declinatio quinta</i>). Винятки з правил про рід. Непродуктивність іменників V відміни. Парадигми відмінювання. Словосполучення з іменником <i>res</i> та <i>dies</i> .	2
11	Ступені порівняння прикметників. Звичайний ступінь (<i>gradus positīvus</i>). Вищий ступінь порівняння (<i>gradus comparatīvus</i>). Відмінювання прикметників у вищому ступені. Найвищий ступінь порівняння (<i>gradus superlatīvus</i>). Особливості утворення найвищого ступеня порівняння від прикметників на <i>-er</i> та <i>-ilis</i> . Особливості утворення вищого та найвищого ступенів від складних прикметників на <i>-dicus, -ficus, -volus</i> . Суплетивні ступені порівняння, аналогії з українською, російською, романськими і германськими мовами. Ступені порівняння прикметників прийменникового походження. Відмінювання прикметників у вищому та найвищому ступенях. Синтаксис відмінків при ступенях порівняння прикметників. Прислівник. Утворення похідних прислівників. Ступені порівняння прислівників. Суплетивні ступені порівняння.	4
12	Дієприкметники. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Дієприкметник минулого часу доконаного виду пасивного стану. Дієприкметник майбутнього часу активного стану. Дієприкметник майбутнього часу пасивного стану.	2

13	Часи системи перфекта активного стану. Загальна характеристика часів системи перфекта. <i>Perfectum indicatīvi actīvi</i> . Відмінювання дієслів усіх дієвідмін у минулому часі доконаного виду дійсного способу активного стану. Допоміжне дієслово <i>esse</i> (бути) в <i>perfectum indicatīvi</i> . Давноминулий час дійсного способу активного стану. Відмінювання дієслів. Допоміжне дієслово <i>esse</i> (бути) в <i>plusquamperfectum indicatīvi</i> . Майбутній час доконаного виду дійсного способу активного стану. Відмінювання дієслів. Допоміжне дієслово <i>esse</i> (бути) у <i>futūrum II (secundum) indicatīvi</i> .	4
14	Часи системи перфекта пасивного стану. Загальна характеристика утворення пасивного стану часів системи перфекта. Дієприкметник минулого часу доконаного виду пасивного стану (<i>participium perfecti passīvi</i>). Відмінювання дієслів I–IV дієвідмін у <i>perfectum</i> , <i>plusquamperfectum</i> та <i>futūrum II (secundum) indicatīvi passīvi</i> .	2
15	Систематизація та узагальнення. Модульна контрольна робота № 1	2
Змістовий модуль 2. Синтаксис латинської мови		
1	Дієслівні форми (герундій, герундив, супін). Герундій. Іменникові та дієслівні ознаки герундія. Герундив. Предикативна функція герундива. Описова дієвідміна пасивного стану. Атрибутивна функція герундива. Заміна герундія на герундив. Супін. Описова дієвідміна активного стану.	3
2	Інфінітивні синтаксичні звороти. Синтаксичні функції інфінітивів. Види інфінітивів. Знахідний відмінок з інфінітивом. Називний відмінок з інфінітивом. Можливості переходу між цими зворотами, особливості перекладу українською мовою.	4
3	Орудний незалежний (самостійний). Орудний незалежний з дієприкметником. Орудний незалежний без дієприкметника (неповний <i>ablativus absolutus</i>). Способи перекладу орудного незалежного в реченні.	4
4	Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова.	3
5	Вживання кон'юнктива у незалежних реченнях. Утворення кон'юнктива: теперішній час, минулий час недоконаного виду, минулий час доконаного виду, давоминулий час умовного способу активного і пасивного стану. Відмінювання допоміжного дієслова <i>esse</i> (бути) в умовному способі. Значення кон'юнктива у простих реченнях (умовний побажальний та умовний можливий).	4
6	Вживання часів та способів у складнопідрядних реченнях. Послідовність часів. Непряме питання. Складнопідрядні речення з підрядними мети. Складнопідрядні речення з підрядними додатковими. Складнопідрядні речення з підрядними наслідковими (консекутивними). Складнопідрядні речення з підрядними підметовими (пояснювальними).	5
7	Складнопідрядні речення, що вводяться сполучником <i>cum</i> . <i>Cum</i> з індикативом (<i>cum</i> часове, повторювальне, переставне, пояснювальне). <i>Cum</i> з кон'юнктивом (<i>cum</i> історичне, причинове, допустове, протиставне).	4
8	Підрядні умовні речення. Умовний період. Реальний вид; можливий вид; нереальний вид. Часи індикатива й кон'юнктива в умовних періодах.	4
9	Античне віршування. Будова латинського вірша. Ритм. Мора. Стопа. Трохеї. Ямби. Цезури. Дакталічний гекзаметр. Дактилічний пентаметр. Елегійний дистих.	2

10	Систематизація та узагальнення. Модульна контрольна робота № 2	2
	<i>Разом</i>	75

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1	
	Змістовий модуль 1. Фонетика і морфологія латинської мови	
1	Латинський алфавіт. Наголос	1
2	Іменники першої відміни	1
3	Дієслово. Теперішній час дійсного способу активного стану	1
4	Іменники другої відміни. Прикметники першої-другої відміни	1
5	Іменники третьої відміни	1
6	Прикметники третьої відміни	1
7	Минулий час недоконаного виду і майбутній перший час дійсного способу активного стану	1
8	Пасивний стан часів системи інфекта	1
9	Часи системи перфекта активного стану	1
10	Часи системи перфекта пасивного стану	1
	Змістовий модуль 2. Синтаксис латинської мови	
1	Вживання кон'юнктива у незалежних реченнях	4
2	Вживання часів та способів у складнопідрядних реченнях	4
	<i>Разом</i>	18

САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота студента (СРС) є невід'ємною складовою процесу вивчення латинської мови. Її зміст визначений робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями. Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, словниками, довідниками тощо. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять.

Зміст СРС з дисципліни „Латинська мова” складається з таких видів роботи:

- 1) підготовка до аудиторних робіт;
- 2) самостійне опрацювання матеріалу з латинської мови згідно з навчально-тематичним планом;
- 3) виконання індивідуальних завдань;
- 4) виконання різноманітних вправ, (відмінювання словосполучень, дієслів, утворення ступенів порівняння тощо);
- 5) переклад речень і текстів спеціального спрямування з латинської мови на українську і навпаки;
- 6) вивчення напам'ять латинської лексики, висловів та поезії;
- 7) підготовка до тестових випробувань та письмових самостійних і контрольних робіт.

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1	

Змістовий модуль 1. Фонетика і морфологія латинської мови		
1	Відомості про латинську мову та її місце в індоєвропейській сім'ї мов. Видатні римські письменники і поети та значення їхніх творів для філологічної науки.	1
2	Латинський алфавіт. Походження латинського алфавіту. Види вимови: класична латинська та середньовічна латинська вимова. Вправи і завдання для читання (с.10-11) ¹ . Наголос. Студентський гімн "Gaudeamus" напам'ять (с.172).	1
3	Іменники першої відміни. Переклад речень з латинської на українську (с.13). Вправи (с.14-15).	1
4	Прийменники. Прийменники, які вживаються зі знахідним відмінком. Прийменники, які вживаються з орудно-місцевим відмінком. Прийменники, які вживаються з родовим відмінком. Вправи і завдання (с.17).	1
5	Дієслово. Теперішній час дійсного способу активного стану. Наказовий спосіб теперішнього часу. Вправи і завдання (с.22). Переклад тексту „De formica et columba fabula” з латинської на українську (с.20).	1
6	Іменники другої відміни. Прикметники першої-другої відміни. Переклад тексту „De amicitia lupi fabula” з латинської на українську (с.24). Вправи і завдання (с.26, 28, 31).	1
7	Займенники. Особові займенники. Їх відмінювання. Зворотний займенник SUI (себе). Його відмінювання. Присвійні займенники. Їх відмінювання. Займенникові прикметники. Їх відмінювання. Вказівні займенники та їх відмінювання. Означальні займенники та їх відмінювання. Відносні займенники та їх відмінювання. Питальні займенники та їх відмінювання. Неозначені займенники та їх відмінювання. Заперечні займенники та їх відмінювання. Вправи і завдання (с.33, с.89-94).	1
8	Минулий час недоконаного виду і майбутній перший час дійсного способу активного стану. Переклад тексту з латинської на українську (с.39). Переклад речень на латинську мову (впр.1-6, с.40).	1
9	Пасивний стан часів системи інфекта. Розповідати напам'ять текст „De Ucraina patria nostra”. Вправи (с.44).	1
10	Іменники третьої відміни. Найважливіші винятки з правил про рід іменників третьої відміни. Особливості відмінювання іменників третьої відміни. Переклад тексту „De Scythia” та окремих речень з латинської на українську (с.46-47). Вправи (с.48-49). Вивчити напам'ять молитви „Pater noster” та „Ave, Maria”.	1
11	Прикметники третьої відміни. Вправи і завдання (с.57). Латинські прислів'я і приказки (70 шт.).	1
12	Четверта та п'ята відміни іменників. Переклад речень з латинської на українську (с.77-78). Вправи (с.79).	1
13	Ступені порівняння прикметників. Переклад речень з латинської на українську (с.61). Вірш Катулла „Ad Cicerōnem” напам'ять. Вправи (с.63).	2
14	Дієприкметники. Вправи і завдання (с.56).	1
15	Числівники (с.94-100). Загальна характеристика числівника як	1

¹ Усі вправи і завдання подаються за підручником: Литвинов В.Д. Латинська мова : [Підручник для вузів] / В.Д. Литвинов, Л.П. Скорина. – К. : Вища школа, 1990. – 247 с.

	частини мови. Розряди числівників: кількісні (cardinalia), порядкові (ordinalia), розділові (distributiva), прислівникові (adverbia). Утворення кількісних числівників. Відмінювання кількісних, порядкових, розділових числівників. Утворення порядкових числівників. Особливості узгодження числівників з іменниками. Римські цифри. Римський календар. Стислі відомості про римські міри, грошову систему. Синтаксис відмінків при числівниках. Римський календар. Римські міри і грошові одиниці. Латинські прислів'я і приказки (30 шт.).	
16	Часи системи перфекта активного стану. Переклад текстів „De Prometheo”, „Leo et vulpes” з латинської на українську (с.66, 70).	2
17	Часи системи перфекта пасивного стану. Вправи і завдання (с.75). Переклад тексту „De causa belli Troiani” та окремих речень з латинської на українську (с.73). Вивчити напам'ять пісню „Fraxinum rogaveram” / „Mirabile futurum”.	2
Змістовий модуль 2. Синтаксис латинської мови		
1	Дієслівні форми (герундій, герундив, супін). Описова дієвідміна пасивного стану. Описова дієвідміна активного стану (с.126-130).	2
2	Інфінітивні синтаксичні звороти. Види інфінітивів. Переклад речень з латинської на українську (с.82). Вправи (с.85).	4
3	Орудний незалежний (самостійний). Переклад тексту „De Alexandro Magno” з латинської на українську (с.87). Вправи (с.88-89).	2
4	Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова (с.100-105, 130-136). Латинські прислів'я і приказки (с.30 шт.).	2
5	Вживання кон'юнктива у незалежних реченнях. Утворення кон'юнктива. Смислові значення кон'юнктива. Переклад речень з латинської на українську (с.108, 110, 113).	2
6	Вживання часів та способів у складнопідрядних реченнях. Послідовність часів. Непряме питання. Складнопідрядні речення мети, додаткові, наслідкові, підметові. Переклад речень і текстів з латинської на українську (с.117, 120).	2
7	Складнопідрядні речення, що вводяться сполучником <i>cum</i> . <i>Cum</i> з індикативом та <i>cum</i> з кон'юнктивом. Вправи і завдання (с.122-124).	2
8	Підрядні умовні речення. Переклад текстів (с.124-126).	2
9	Античне віршування (с.147-148). Читання уривків вішових творів. Вивчити напам'ять вірш „Ad Melpomenen” (с.161-162).	2
	<i>Разом</i>	40

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1	
	Змістовий модуль 1. Фонетика і морфологія латинської мови	
1	Відомості про латинську мову та її місце в індоєвропейській сім'ї мов. Видатні римські письменники і поети та значення їхніх творів для філологічної науки	2
2	Латинський алфавіт. Походження латинського алфавіту. Види вимови: класична латинська та середньовічна латинська вимова. Вправи і завдання для читання (с.10-11). Наголос. Студентський гімн “Gaudeamus” напам'ять (с.172)	2

3	Іменники першої відміни. Переклад речень з латинської на українську (с.13). Вправи (с.14-15)	2
4	Прийменники. Вправи і завдання (с.17)	2
5	Дієслово. Теперішній час дійсного способу активного стану. Наказовий спосіб теперішнього часу. Вправи і завдання (с.22). Переклад тексту „De formica et columba fabula” з латинської на українську (с.20).	2
6	Іменники другої відміни. Прикметники першої-другої відміни. Переклад тексту „De amicitia lupi fabula” з латинської на українську (с.24). Вправи і завдання (с.26, 28, 31)	4
7	Займенники. Вправи і завдання (с.33)	2
8	Минулий час недоконаного виду і майбутній перший час дійсного способу активного стану. Переклад тексту з латинської на українську (с.39). Переклад речень на латинську мову (впр.1-6, с.40)	4
9	Пасивний стан часів системи інфекта. Розповідати напам'ять текст „De Ucraina patria nostra”. Вправи (с.44)	4
10	Іменники третьої відміни. Найважливіші винятки з правил про рід іменників третьої відміни. Особливості відмінювання іменників третьої відміни. Переклад тексту „De Scythia” та окремих речень з латинської на українську (с.46-47). Вправи (с.48-49). Вивчити напам'ять молитви „Pater noster” та „Ave, Maria”	4
11	Прикметники третьої відміни. Вправи і завдання (с.57). Латинські прислів'я і приказки (70 шт.)	4
12	Четверта та п'ята відміни іменників. Переклад речень з латинської на українську (с.77-78). Вправи (с.79)	2
13	Ступені порівняння прикметників. Переклад речень з латинської на українську (с.61). Вірш Катулла „Ad Cicerōnem” напам'ять. Вправи (с.63)	4
14	Дієприкметники. Вправи і завдання (с.56)	2
15	Числівники (с.94-100). Синтаксис відмінків при числівниках. Римський календар. Римські міри і грошові одиниці. Латинські прислів'я і приказки (30 шт.)	2
16	Часи системи перфекта активного стану. Переклад текстів „De Prometheo”, „Leo et vulpes” з латинської на українську (с.66, 70)	4
17	Часи системи перфекта пасивного стану. Вправи і завдання (с.75). Переклад тексту „De causa belli Troiani” та окремих речень з латинської на українську (с.73). Вивчити напам'ять пісню „Fraxinum rogaveram” / „Mirabile futurum”	4
Змістовий модуль 2. Синтаксис латинської мови		
1	Дієслівні форми (герундій, герундив, супін). Описова дієвідміна пасивного стану. Описова дієвідміна активного стану (с.126-130)	6
2	Інфінітивні синтаксичні звороти. Види інфінітивів. Переклад речень з латинської на українську (с.82). Вправи (с.85)	6
3	Орудний незалежний (самостійний). Переклад тексту „De Alexandro Magno” з латинської на українську (с.87). Вправи (с.88-89)	6
4	Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова (с.100-105, 130-136). Латинські прислів'я і приказки (с.30 шт.)	6
5	Вживання кон'юнктива у незалежних реченнях. Утворення кон'юнктива. Сміслові значення кон'юнктива. Переклад речень з латинської на українську (с.108, 110, 113)	4
6	Вживання часів та способів у складнопідрядних реченнях.	8

	Послідовність часів. Непряме питання. Складнопідрядні речення мети, додаткові, наслідкові, підметові. Переклад речень і текстів з латинської на українську (с.117, 120)	
7	Складнопідрядні речення, що вводяться сполучником <i>cum</i> . <i>Cum</i> з індикативом та <i>cum</i> з кон'юнктивом. Вправи і завдання (с.122-124)	6
8	Підрядні умовні речення. Переклад текстів (с.124-126)	4
9	Античне віршування (с.147-148). Читання уривків віршових творів. Вивчити напам'ять вірш „Ad Melpomenen” (с.161-162)	6
	<i>Разом</i>	<i>102</i>

5.4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Протягом семестру студенти виконують одне індивідуальне завдання, яке є невід'ємною складовою самостійної роботи. Індивідуальне навчальне завдання студент виконує за рахунок годин самостійної роботи під керівництвом викладача. Індивідуальне навчально-дослідне завдання полягає у написанні реферату чи створенні презентації (в електронному вигляді) на одну із запропонованих тем. Більшість тем стосуються життєдіяльності відомих вчених (як римських, так і персоналій епохи Середньовіччя чи Відродження), тому кожен реферат або презентація повинні містити портрети тих, про кого йде мова, латинські назви їхніх творів тощо. Крім того, індивідуальне завдання може полягати у створенні альбому (з малюнками і латинськими підписами та їх українськими відповідниками) латинської термінології.

ДОПОВІДІ-ДОВІДКИ:

1. Основні віхи історії латинської мови.
2. Латинська мова в творчості українських письменників.
3. Латинська мова в творчості румунських письменників.
4. Історичні трансформації латинської фонетики.
5. Латинські крилаті вислови.
6. Латинізми в сучасній українській мові.
7. Латинізми в сучасній румунській мові.
8. Латинізми в сучасних романських мовах.
9. Слова латинського походження в європейських мовах.
10. Культурно-історичне значення латинської мови.
11. Давньогрецька лексика в латинській мові.
12. Порівняльний аналіз граматики класичних європейських мов.
13. Особливості латинської мови класичного періоду.
14. Принципи словотворення в латинській мові.
15. Історія взаємозв'язку латинської і національних європейських мов.
16. Синтаксис відмінків латинської мови.
17. Латиномовна наукова термінологія.

РЕФЕРАТИ чи ПРЕЗЕНТАЦІЇ:

1. Тіт Макк Плавт. Titus Maccius Plautus (250 до н.е. – 184 до н.е.).
2. Публій Теренцій Афр. Publius Terentius Afer (195 (чи 185) – 159 до н.е.).
3. Гай Луцилій Старший. Gaius Lucilius (168 – 102/3 до н. е.).
4. Акцій. Actius (170 – бл. 84 до н.е.).
5. Марк Теренцій Варрон. Marcus Terentius Varro (116 — 27 pp. до н.е.).
6. Марк Тулій Ціцерон. Marcus Tullius Cicero (106 – 43 до н. е.).
7. Тіт Лукрецій Кар. Titus Lucretius Carus (бл. 99-95 – 55 до н. е.).
8. Корнелій Непот. Cornelius Nepos (бл. 100 – бл. 24 до н. е.).
9. Гай Юлій Цезар. Gaius Julius Caesar (100-44 до н.е.).
10. Гай Валерій Катулл. Gaius Valerius Catullus (бл. 87 – бл. 54 до н.е.).

11. Гай Саллюстій Крісп. Gaius Sallustius Crispus (86 – 35 до н. е.).
12. Публій Вергілій Марон. Publius Vergilius Maro (70 – 19 до н. е.).
13. Гай Корнелій Галл. Gaius Cornelius Gallus (69 – 26 до н. е.).
14. Квінт Гораций Флакк. Quintus Horatius Flaccus (65 – 8 до н. е.).
15. Тит Лівій. Titus Livius (59 р. до н.е. – 17 р. н.е.).
16. Альбій Тібулл. Albius Tibullus (54 – 19 до н.е.).
17. Секст Проперцій. Sextus Propertius (49 – 15 до н. е.).
18. Публій Овідій Назон. Publius Ovidius Naso (43 – 17 до н. е.).
19. Луцій Анней Сенека. Lucius Annaeus Seneca minor (4 до н. е. – 65 н.е.).
20. Гай Петроній Арбітр. Petronius Arbiter (бл. 14 – 66).
21. Пліній Старший, Гай Пліній Секунд. Gaius Plinius Secundus (Maior) (23 – 79 р. н.е.).
22. Марк Анней Лукан. Marcus Annaeus Lucanus (39 – 65 н.е.).
23. Марк Валерій Марціал. Marcus Valerius Martialis (бл. 40 – 105 н. е.).
24. Публій Корнелій Тацит. Publius Cornelius Tacitus (сер. 50-х – бл. 120).
25. Децим Юній Ювенал. Decimus Junius Juvenalis (бл. 60 — бл. 132).
26. Гай Светоній Транквілл. Gaius Suetonius Tranquillus (бл. 75 – бл. 160 н.е.).
27. Луцій Апулей. Apuleius (бл. 125 – 180 н. е.).
28. Марк Аврелій Антонін. Marcus Aurelius Antoninus (121 – 180 н.е.).
29. Квінт Септимій Тертуліан. Quintus Septimius Florens Tertullianus (155/165 – 220/240).
30. Аврелій Пруденцій Клемент. Aurelius Prudentius Clemens (348 – після 405).
31. Клавдій Рутилій Намаціан. Rutilius Claudius Namatianus (д/н – після 417).
32. Іоанн Кассіан (бл. 360 – 435).
33. Гай Соллій Модест Сідоній Аполлінарій. Gaius Sollius Modestus Sidonius Apollinaris (430 – 486).
34. Амміан Марцеллін. Ammianus Marcellinus (бл. 330 – кін. 400).
35. Євсевій Софроній Ієронім. Eusebius Sophronius Hieronymus (бл. 340 – 420).
36. Аврелій Августин (354 – 430).
37. Творчість Аніція Боеція, Аврелія Кассіодора, Венанція Фортуната.
38. Юридичні документи і трактати епохи Середньовіччя, написані латиною.
39. „Історія готів” Йордана, „Історія франків” Григорія Турського, “Церковна історія англів” Беди Високоповажного.
40. Перші університети – нові центри культури та освіти.
41. Томазо Кампанелла. Tommaso Campanella (1568 – 1639).
42. Еразм Роттердамський. Desiderius Erasmus Roterodamus (1466/1469 – 1536).
43. Карл Лінней. Carolus Linnaeus (1707-1778).
44. Павло Русин із Кросна. Paulus Crosnensis Ruthenus (1470-1517).
45. Станіслав Оріховський (1513-1566).
46. Симон Пекалід (бл. 1567 – після 1601).
47. Богдан Хмельницький. Bohdan Chmielnicki (1595-1657).
48. Феофан Прокопович (1681-1736).
49. Григорій Сковорода (1722-1794).
50. Юліан Кобилянський (1859-1922).
51. Латинська мова в творчості українських письменників.

ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мультимедійний проектор, засоби презентацій, курс дисципліни в Moodle та проведення занять онлайн в Google Meet.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Підручники та посібники.

Базові конспекти.

Словники та довідники.

Роздруковані тексти практичних та індивідуальних робіт та їхній електронний варіант.

Вивчення латинської мови студентами передбачає вміння використовувати різні інформаційні ресурси – опубліковану українську та іноземну літературу (підручники, навчальні посібники, словники, довідники тощо), методичну літературу та Інтернет-джерела.

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Кожен студент опановує навчальний курс з латинської мови протягом I семестру, склавши залік й одержує підсумкові оцінки відповідно до Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS). Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Форми контролю: відвідування практичних занять та робота на них, виконання практичних завдань, ІНДЗ (у рамках самостійної роботи студента), тестування, диктанти, вивчення напам'ять латинської лексики, сентенцій та латинських крилатих висловів, переклад оригінальних і адаптованих текстів з латинської мови на українську і навпаки, складання заліку.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути: контрольні роботи, стандартизовані тести, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, контрольні роботи.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти (залік)

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль № 1										
T1	T2	T3-T5	T8	T9	T10	T11	T12	T13-T17	T18	30
-	5	-	5	-	-	-	5	-	15	

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль № 2								
T1	T2	T3-T4	T5	T6-T7	T8	T9	T10	30
-	5	-	5	-	5	-	15	

Поточне тестування та самостійна робота			Сума
ЗМ № 1	ЗМ № 2	Модуль-контроль (залік)	
T1-T18	T1-T10		
30	30	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

7. Керівні принципи

Керівними принципами при викладанні курсу «Латинська мова» є академічна доброчесність, креативність, толерантність, дискусійність, плюралізм думок, повага до різних конфесій.

Не толеруються будь-які форми порушення академічної доброчесності, академічна неуспішність, списування, плагіат, неповага до різних віросповідань.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА Базова

1. Вацеба О.А. Lectura Latina : [Навчальний посібник] / О.А. Вацеба, Л.Р. Олійник. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2008. – 200 с.
2. Збірник завдань для модульного контролю з латинської мови / уклад.: І.С.Макар, О.В.Любімова. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. – 168 с.
3. Литвинов В.Д. Латинсько-український словник / В.Д. Литвинов. – К. : Українські пропілеї, 1998. – 712 с.
4. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – Львів : Світ, 2001. – 350 с.
5. Оленич Р.М. Латинська мова : [Навчальний посібник] / Р.М. Оленич, І.Р. Оленич, Б.В. Чернюх. – Вид. 2-е, виправл. і доповн. – Львів : Світ, 2008. – 472 с.

6. Ревак Н.Г. Латинська мова (для неспеціальних факультетів) : [Підручник] / Н.Г. Ревак, В.Т. Сулим. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 440 с.

Допоміжна

1. Бабичев Н.Т. Словарь латинских крылатых слов: 2500 единиц / Н.Т. Бабичев, Я.М. Боровский / Под ред. Я.М. Боровского. – М. : Русский язык, 1982. – 959 с.
2. Боровский Я.М. Учебник латинского языка. Для гуманитарных факультетов университетов / Я.М. Боровский, А.В. Болдырев. – 4-е изд., доп. – М. : Высш. шк., 1975. – 479 с.
3. Грищенко С.П. Контрольні завдання і тести з латинської мови для студентів-філологів. Частина 1 / С.П. Грищенко. – К. : Наук. світ, 2001. – 72 с.
4. Дворецкий И.Х. Латинско-русский словарь / И.Х. Дворецкий. – М. : Русский язык, 1976. – 1096 с.
5. Звонська Л.Л. Латинська мова : [Підруч. для студ. відділень класичної філології та ін. філолог. спеціальностей] / Л.Л. Звонська, В.М. Шовковий. – К. : Книга, 2003. – 528 с. (2-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – 711 с).
6. Кислюк О.І. Курс латинської мови / О.І. Кислюк. – К. : Вид. дім „КМ Академія”, 2002. – 144 с.
7. Коваль А.П. Крилаті вислови в українській літературній мові / А.П. Коваль, В.В. Коптілов. – К. : Вища шк., 1975. – 336 с.
8. Козаржевский А.Ч. Учебник латинского языка / А.Ч. Козаржевский. – М. : Высшая шк., 1971. – 312 с.
9. Корж Н.Г. Из скарбниці античної мудрості : [Словник] / Н.Г. Корж, Ф.Й. Луцька. – 2 – е вид., доп. і переробл. – К. : Вища шк., 1994. – 351 с.
10. Корж Н.Г. Латинська мова : [Підр. для 9-11 класів ліцеїв, гімназій та гуманітарних класів загальноосв. шкіл] / Н.Г. Корж, С.А. Шведов. – К. : Абрис, 1995. – 288 с.
11. Краткий словарь латинских слов, сокращений и выражений / Сост. В.Н. Купреянова, Н.М. Умнова. – Новосибирск : Сибирское отделение изд-ва «Наука», 1975. – 116 с.
12. Крылатые латинские выражения / Авт.-сост. Ю.С. Цыбульник. – М. : АСТ, Харьков : Фолио, 2005. – 352 с.
13. Латинский язык : [Учеб. для пед. ин-тов по спец. «Иностранный язык»] / В.Н. Ярхо, З.А. Покровская, Н.Л. Кацман и др.; Под ред. В.Н. Ярхо, В.И. Лободы. – 5-е изд., стер. – М. : Высш. шк., 1998. – 384 с.
14. Латинські вирази. Латинсько-український словник. Навчальні матеріали з латинської мови / Упоряд. Я.В. Пузиренко. – К. : ВПЦ „Київ. ун-т”, 2000. – 60 с.
15. Латинські прислів'я та приказки / Перекл. з латинської, упоряд. Ю. Цимбалюка; вступ. слово Й. Кобова. – К. : Дніпро, 1987. – 256 с.
16. Латинсько-український, українсько-латинський словник / Л.П.Скорина, О.А.Скорина. – К.: Обереги, 2004. – 448 с.
17. Литвинов В.Д. Латинська мова : [Підручник для вузів] / В.Д. Литвинов, Л.П. Скорина. – К. : Вища школа, 1990. – 247 с.
18. Литвинов В.Д. 500 крилатих латинських висловів. Тексти. Латино-український словник + англійські, німецькі, французькі, іспанські відповідники / В.Д. Литвинов, Л.П. Скорина. – К.: Індоевропа, 1993. – 321 с.
19. Лучканин С.М. Латинські сентенції з історико-літературним коментарем і відповідниками з давньогрецької та новоєвропейських мов : [Навчальні матеріали до вивчення латинських афоризмів для студентів філологічного та історичного факультетів] / С.М. Лучканин. – К. : Знання, 1999. – 56 с.
20. Лучканин С.М. Нариси з історії класичної філології : [Навчальний посібник для магістрантів і студентів спеціальності „класична філологія”] / С.М. Лучканин. – К. : Наук. світ, 2004. – 202 с.

21. Макар І.С. Основи латинської мови для студентів-філологів : навч.-метод. посібник / І.С. Макар., О.В.Любімова – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 119 с.
22. Маслюк В.П. Латинська мова : [Підруч. для гуманітар. ф-тів ун-тів] / В.П. Маслюк, М.Г. Сенів. – Харків : Основа, 1992. – 304 с.
23. Маслюк В.П. Латинська мова : [Підр. для філолог. та істор. ф-тів ун-тів] / В.П. Маслюк, Р.М. Оленич. – Львів : Вища шк., 1975. – 216 с.
24. Методичні вказівки для самостійної роботи з латинської мови для студентів 1-2 курсів філологічного факультету / Укладач М.В. Орос. – Ужгород : Вид-во при Ужгородському ун-ті, 1988. – 20 с.
25. Методичні вказівки до вивчення латинської мови для студентів-заочників філологічного факультету / Укладач В.Є. Яніш. – К. : КДУ, 1981. – 68 с.
26. Михайлова О.Г. Практичний курс „Латинська мова” : [Посібник для студентів заочної форми навчання Інституту філології] / О.Г. Михайлова, В.Є. Яніш. – К. : ВПЦ „Київ. ун-т”, 2003. – 160 с.
27. Мудрість народна – мудрість міжнародна. Прислів'я, приказки, крилаті вислови та мовні звороти дев'ятьма мовами / Укл. Жовківський А.М., Жовківська Г.А., Івасютин Т.Д., Макар Ю.І., Попеску І.В. та ін. – Чернівці : Рута, 2004. – 256 с.
28. Мушак Ю.Ф. Латинська мова / Ю.Ф. Мушак. – Львів : Вид-во при Львівському ун-ті, 1964. – 324 с.
29. Овруцький Н.О. Крылатые латинские выражения в литературе / Н.О. Овруцький. – М. : Просвещение, 1969. – 350 с.
30. Оленич Р.М. Латинська мова : [Підр. для студентів ф-тів романо-герман. філології] / Р.М. Оленич. – Львів : Світ, 1993. – 336 с.
31. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич. – 2-е вид., виправлене. – Львів : Світ, 2001. – 350 с.
32. Оленич Р.М. Латинська мова / Р.М. Оленич, І.Р. Оленич, Б.В. Чернюх. – Львів : Світ, 1994. – 408 с.
33. Ревак Н.Г. Латинська мова (для неспеціальних факультетів) / Н.Г. Ревак, В.Т. Сулим. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 240 с.
34. Сенів М.Г. Porta antiqua : [Підр. з латин. мови для учнів гуманітарн. коледжів, ліцеїв, гімназій] / М.Г. Сенів, Л.П. Скорина, Н.С. Постова / За ред. М.А. Собуцького. – К. : СІНТО, 1994. – 272 с.
35. Сторчова Т.В. Латинська мова: підручник / Т.В.Сторчова, Ж.Г.Гуменюк. – К. : Видавничий Дім „Слово”, 2015. – 512 с.
36. Цимбалюк Ю.В. Англо-латинсько-українсько-російський словник афоризмів / Ю.В. Цимбалюк. – К. : Грамота, 2009. – 408 с.
37. Цимбалюк Ю.В. Латинські прислів'я і приказки / Ю.В. Цимбалюк. – К. : Вища шк., 1990. – 436 с.
38. Чуракова Л.П. Латинсько-український та українсько-латинський словник – понад 25 тисяч слів та словосполучень. – К. : Чумацький шлях, 2009. – 617 с.
39. Яковенко Н.М. Латинська мова : [Підручник] / Н.М. Яковенко, В.М. Миронова. – К. : Знання, 2005. – 541 с.
40. Ad usum cotidianum. Латинські прислів'я з історико-філологічним коментарем : [Навч.-метод. посібник] / Укл. Г.М. Загайська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 24 с.
41. Exercitia Latina : [Навч.-метод. посібник. Практична частина] / Укл. Г.М. Загайська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 32 с.
42. Grammatica Latina : [Навч. посібник. Теоретична частина] / Укл. Г.М. Загайська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 60 с.

9. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://ancientrome.ru/>
2. <http://www.textkit.com>

3. <http://www.sprachprofi.de.vu>
4. <http://latinum.mypodcast.com>
5. <http://www.carmentalatin.com>
6. <http://humanum.arts.cuhk.edu.hk/Lexis/Latin>
7. <http://www.nd.edu/~archives/latgramm.htm>
8. <http://www.latinteach.com/index.html>
9. <http://www.ectaco.com>
10. <http://www.yleradio1.fi/nuntii/>
11. <http://ephemeris.alcuinus.net>
12. <http://www.latin.org>
13. <http://www.forumromanum.org>
14. <http://www.latimedireito.adv.br>
15. <http://dekart.f.bg.ac.yu/~vnedeljk/VV/>
16. <http://www.roma-victor.com>